

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

TIZEDIK ÉVFOLYAM.

SZERKESZTI:

BODOR LÁSZLÓ.

KOLOZSVÁR, 1895.

AZ EGYSLET TULAJDONA.

GÁMÁN J. ÖRÖK, KÖNYVNYOMDÁJA.

108067

TARTALOM.

I. Egyleti ügyek.

	Lap
Olvasóinkhoz. <i>A szerkesztő.</i>	1
Közgyűlési meghívó.	13
Választm. ülés. 44, 53, 82, 113, 181, 257	
Sorsolás. <i>W.</i>	44
Közgyűlés február 3-án.	53
Az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás. <i>Rendező bizottság.</i>	81—82
Méh. congressus az ezredéves kiállításon. Dr. <i>Ribáry F. J.</i>	109
Felhívás a magyar méhészekhez az ezredéves kiállítás ügyében. <i>A rend. biz.</i>	112
A magyar méhészek congressusa az ezr. kiállításon. 157, 160, 255, 279	
Felhívás Magyarország gazdaközönségéhez. <i>Gr. Festetics Andor</i> földm. minister.	205
Meghívó választmányi ülésre. Br. <i>Bánffy Ernő</i> elnök, <i>Wieder József</i> főtitkár.	249
Egyletünk küldöttei a földmivvelésügyi miniszternél.	277

II. Szakezickek.

Az anyanevelés előnyei és módjai. (Pályamunka.) Jelige: Ok-szerűleg gazdálkodjunk.	2
Elpárolgás utján sűrűsödik-e be a méz, vagy maguk a méhek sűrítik be azt?	14, 29, 65
Méztár lent...!? <i>Danis Fános.</i>	19
Mézőkereskedők és mézeskalácsosok jegyzéke	22, 48
A kis és nagy keretekről. <i>Nagy Iván.</i>	38, 85, 125, 133
Levegőt a méheknek. Dr. <i>Ribáry J.</i>	43
A méhesből. <i>Wieder József.</i>	71, 103, 127, 146, 199

A méhészeti vándortanitók 1895. évi munkarendje. <i>Kovács Antal</i> méh. felügyelő.	72
A méhek életéből. <i>Bálint Sándor</i> dr.	84
A méhlokokról. <i>Csiki János.</i>	91
Méztár lent! <i>Simonecsu Péter.</i>	95
A kaptárak szellőztetéséről. <i>Danis János.</i>	89
A sejtközfal legegyszerűbb előállításmódja. Dr. <i>Ribáry J.</i>	99
Lisztet a méheknek. <i>Fény Márton.</i>	102
Az anyátlanság s annak megszüntetésére vonatkozó gyakorlati utasítások. (Pályamunka.) Jelíge: A természet mindent bölcsen vezérel. <i>Csiki János.</i>	115, 116
Megjegyzések a »Méztár lent!« czimű czikkre. <i>Danis János.</i>	125
A ragados költéssenyv kérdéséhez. Dr. <i>Ribáry F. J.</i>	149
Kérdések.	151
Az anya, vagy királynő. <i>Sötér Kálmán.</i>	161, 183
A méhlokokról. <i>Csiki János.</i>	168, 193
A német mézvárm. <i>K. i.</i>	173
Hogyan pergessük a mézet? <i>R. J.</i>	174
Mennyi kész építménnyel lássuk el a rajot? <i>Simay L. Tivadar.</i>	175
Hogyan építtethetünk leggyorsabban munkásméh sejteket? <i>Juhász István.</i>	176
Méhészeti előadások. <i>Kovács Antal.</i>	177, 200
A ragados költés rothadásról. <i>Voith Gergely.</i>	197
A peték termékenyülése és az ivarkiválás. <i>Sötér Kálmán.</i>	207, 232
A méz besűrítése. <i>Csiki János.</i>	213, 239, 259, 285
Az őszi spekulatív etetésről. <i>Simay L. Tivadar.</i>	222
A méhesből. <i>Juhos Márton.</i>	233, 248
A nap színbontó hatása a méznél. Dr. <i>R. F. J.</i>	246
»Mit csináljak a rabló méhekkel?« <i>Juhos Márton.</i>	247
Több anya egy méhcsaládban. <i>Juhos Márton.</i>	265
A múltépekről. <i>M. N.</i>	267
Kimutatás az ország méhészetének 1894. évi őszi állapottáról. <i>Kovács Antal.</i>	268
Geotropicus jelenségek a méheknel.	281
»Értelem és ösztön«. <i>Szötlősy László.</i>	282
A méhek nyelve.	291
A méz »íze«. Dr. <i>Ribáry F. J.</i>	293

III. Vidék.

A szamosujvári méhészeti kör meghívása közgyűlésre.	21
Méhészkör Losonczon (<i>br.</i>)	21
Csap és Vidéke méhészköre	46
Csap és Vidéke közgyűlése. — <i>r.</i>	230

IV. Csarnok.

Telepátikus méhzsongás. <i>Zumm.</i>	76
--	----

V. Vegyesek.

A miniszter ajándéka. — Sötér Kálmán munkájára előfizettek. — Jäger Pál az irodalmi alapnak. — Dr. Bálint Sándor »A méh természetrajza« című munkája. — Egyesületi sorsolás. — Méhészkör Csikmegyében. — Csap és Vidéke méhészköre tagjai. — Méhészek táncmulatsága a méhészetért. — Kaptár megrendelés. — Milyen volt a méz-szüret 1894-ben? — Viasz és méz vegyvizsgálata Ausztriában. — Glycoseval hamisított méz. — A here haszna. — Mikor dolgozzunk a méhekkel? — A méztisztítás egyik egyszerű módja. — Bolond gomba a német méhészeti irodalomban. — Kenyeret a méheknek. — Beszózott lépek. — Ötven éves lépépítmény. — A méhek rö-pülése. — Beküldött naptárak. — Mivel töltjük a téli es-téket?	23—28
Elnapolt közgyűlés. — Határidő meghosszabbítás Sötér Kálmán munkájának előfizetésére. — Előfizetők névsora Sötér Kál-mán munkájára. — Távolítsuk el a havat a méhes környé-kéről. — Raj-biztosítás. — Kakao-liqueur mézzel.	50—52
A mézbor adómentessége. — Méhészgyűlés Csapon. — Méhész-estély Maros-Ludason. — Kaptárgyártás a munkácsi fegyin-tézetben.	79—80
Kasok és kaptárak gyűjteménye az ezredéves kiállításon. — Tag-társaink figyelmébe. — Kaptármegrendelés. — Az erdélyrészi	

- méhész-egylet irod. alapja. — Üngmege közgazdasági előadója a »Csap és Vidéke méh. köré«-ről. — Méh. előadások. — Méhészeti kalauz. — A mézvám emelése. — Sötér Kálmán munkája nyomdában. — Napilap ingyen. . . . 104—108
- Sötér Kálmán munkájáról. — Nyilvános előadások az erdélyrészi méhészigylet köztelkén. — Bejelentés az ezredéves kiállítás méhészeti csoportjába. — A »Méh és Világ«-ra előfizettek. — Az erdélyrészi méhészigylet kaptárgyűjteménye fényképekben. — Méhészeti előadások. — Az első here. — »Orosz kitüntetés« egy kis helyreigazítással. . . . 128—132
- A kiállításra bejelentett tárgyak felküldése. — Kaptárak kiállítása fényképekben. — Sötér Kálmán munkája a milleniumi kiállításon. — Érdekes göröcsövi készítmények. — Bejelentések az ezredéves kiállításra. — A »Méh és Világ«-ra előfizettek. — A méz fehéritése. — Méhészeti előadások. — Hogyan építtessünk az üvegharangba? — Miért nem forrik a mézbor? — Milyen méz-szüretre lehet kilátás? — Múltpraktár Kolozsvárt. — Különlegesség a méhészkonyhából. — A hangyák ellen. . . . 152—156
- Bejelentések az ezredéves orsz. kiállításra. — Átmeneti kas a nép számára. — A ragados költésrothadás. — Milyen múltet használjunk? 178—180
- Sötér Kálmán munkája megjelenve. — A »Méh és Világ«-ra előfizettek. — A hol a rajok is rajznak. — A méhek etetésére szánt cukor-szirup elkészítése. — Méhészeti botlások. — Salamoni bölcsesség. — »A legjobb szer« a ragados költésrothadás ellen. — Josef Oschanetz! 201—204
- Sötér Kálmán munkája. — Mezőgazdasági statisztika. — Panaszok. — Tisztelgés a csapi méhészkör elnökénél. — Meghívás közgyűlésre. — Biztosítás a költésrothadás ellen. — Kilenz pete egy sejtben. — Méhektől leszurt ló. — Hogyan lesz a nektárból méz? — A csodálkozó németek. 226—228
- Gebhardt Döme meghalt. — A »Méh és Világ« I. kötete jelent. — Előfizetés meghosszabbítás a »Méh és Világ«-ra. — Sötér Kálmán munkájának második kötete. — Méhészeti előadások. — Kaptárak fényképe a milleniumi kiállításon. — Valló János. — Elhordják-e a méhek a petét egyik helyről a másikra? — Szaliczilsav a költésrothadás ellen. — Mi-

vel töltik ki az üregeket a méhek? — Műlép-részementből.	
— Méhek az esőben. — Hátralékos tagokhoz.	249—252
A tagsági díj hátralékok. — Lapunk hirdetései. — A téli felolvasó estélyek megkezdése. — A milleniumi kiállítás. — Diszkötésű példányok Sötér Kálmán »Méh és Világa« czimű munkájából. — Élőállatkiállítás a milleniumi kiállításon. — A lépek beszózása a molyok ellen. — Egy hasznos könyv. — A viasz színe. — A méhek téli tisztulási kiröpülése. — »Hazánkban és távolban széttekintő méhész.« — Ritka magas méz-ár. — Méz- és viasztermelés mennyisége Európában. — Ismét orvosság a méhszurás ellen. — Eucalyptus méz.	272—275
Tagdíjhátralékosokhoz. — Az 1895. nov. 16-án megejtett méhészegyleti sorsolás alkalmával kihúzott nyeremények jegyzéke. — Felszólítás a kiállítás méhészeti csoportjába bejelentőkhöz. — A milleniumi kiállításra bejelentett tárgyak méretei. — Régi kaptárak és kasok fényképe. — Sötér Kálmán »Méh és Világa« czimű művét megvették. — Méztisztítás krétaporrall. — A méz habja. — A méhek étető edénye. — A méhek száraz ürüléke. — Mennyi mézet gyűjt egy méh életében? — Hogyan mézelnek Amerikában a méhek? — Lépcsméz hamisítás Franciaországban. — Birmustár mézzel. — A legmagasabban fekvő méhes.	295—300

VI. Necrolog.

Zágoni József (1849. ápr. 11. † 1895. szept. 26.)	229
Gebhardt Döme (1834. † 1895. oct. 2.)	253

VII. Szerkesztő postája. 108, 132, 180, 252, 275

VIII. Tagsági díj nyugtázása. 52

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

T A R T A L O M :

Lapunk t. olvasóihoz. *A szerkesztő.* — Az anyanevelés előnyei és módjai. (Pályamunka.) — Közgyűlési meghívó. Bárá *Bánffy Ernő*, elnök. *Wieder József*, főtitkár. — Elpárolgás utján sűrűsödik-e be a méz, vagy a méhek maguk sűritik be azt? *Sötér Kálmán.* — Méztár lent...!? *Danis János.* — Közgyűlési meghívó. *Kovrig Simon*, elnök. *Pál Bogdán*, titkár. — Méhészkör Losonczon. (b.) — Mézkereskedők és mézeskalácsosok jegyzéke. — Vegyesek. — Szerkesztő postája.

E folyóiratot az egylet rendes és köri tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), köri tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1895.
AZ EGYLET TULAJDONA
GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

A MÉH ÉS VILÁGA

CZIMŰ MŰRE

IRTA SÖTÉR KÁLMÁN.

Elég ha a fenti czímet olvassa a magyar méhészt, hogy feleslegessé váljék a mű ajánlása; mert tudjuk mily megbecsülhetlen kincs van letéve az emberiség számára Sötér Kálmán munkájában.

Ha mégis felkérjük ügybarátainkat, hogy előfizetéseket az alább írt feltételek mellett küldjék be: erre nagyfontosságú körülmények hínak fel.

Az erdélyi méhészt-egyletet ugyanis, az a nagy szerencse érte, hogy „A méh és világa” cz. munkát a nagynevű író és igaz emberbarát, ez egy-letnek ajándékozta, mely adományával elvitázhatlan dicsőséget szerzett nekünk, s a szerény törekvést, melyet a közügy érdekében egyletünk tanúsított, nagy elismerésben részesítette; az ez évi szamosújvári méhészteti vándorgyűlésünket pedig, mely eme elhatározásra nagy befolyással volt: a buzgó apostolok gyűllyhelyévé avatta.

Ámde csak az a nemzet méltó nagy gyermekeire, a melyik azokat felismeri és elismerésben részesíti. **A nagy munka, dicsőségére válik a magyar irodalomnak** a külföld előtt, a mely, ide számítva még a nagy Dzirzon és Berlepsch műveit is, *oly, a méhésztetre vonatkozólag mindent magába foglaló irodalmi terméket nem mutathat fel*, mely ezt a munkát felélné. Épen ezért tétetett számos ajánlat német irodalmi vállalkozók részéről, hogy a mű először németül adassék ki.

A műre előfizetni, annak megjelenését siettetni tehát nemcsak méhészteti, de magyar nemzeti kötelesség is.

A mű nagy nyolczadrét íven, finom vellin papíron, szép nyomással, hazánk egyik legkitünőbb nyomdájában lesz nyomva. *Négy vastkos kötet lesz az egész mű, legkevesebb 25—25 ívvel, több mint 150 külön illustrationoval. Az egész munka ára 12 frt, bolti ára 16 frt lesz. Finom angol vászonba kötve, a tábláján és sarkán symbolicus arany nyomással: 20 frt.*

Az előfizetés az egész munkának a megszerzésére kötelező; azért kívánatos, hogy a kik az ügyet pártolják s tehetik, az egészét előre fizessék be; de az összeg befizetése **részletekben** is eszközölhető olyformán, hogy az előfizetés alkalmával 3 frt, a többi részletek az egyes kötetek megjelenésekor utánvétellel lesznek fizetendőek, megjegygetvén, hogy a kötetek sűrű egymásutánban fognak megjelenni.

Egyletünk a könnyebb és biztosabb kezelésre való tekintetből azt határozta, hogy az előfizetési pénzek az **egylet elnökségének** címezeve Kolozsvárra szolgáltatassanak be.

A mű f. 1894. év október elsejével nyomdába kerül s annak első kötete legkésőbb 1895. február havában megjelenik, az egész munka azonban a milleniumra fogja hirdetni a magyar tudományosság és gyakorlati észjárás dicsőségét.

Kérjük az előfizetéseket minél előbb, de legkésőbb f. év decz. 31-ig eszközölni.

Kolozsvártt, 1894. szept. 1.

Br. Bánffy Ernő
elnök.

Bodor László
a Méhészteti Közlöny szerkesztője.

Turcsányi Gyula
I. alelnök.

Wieder József
az Erd. Méh. Egylet főtítkára.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez címzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám.
Reclamatíók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: **Gebhardt Dóme** egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), körítetők 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Lapunk t. olvasóihoz!

Lapunk jelen számával pályafutása tizedik évébe lépett.

Tagtársaink buzdítása adott életet vállalatunknak; munkatársaink ügybuzgalma és nem lankadó lelkesedésében nyert erős szellemi támaszt; tagjaink támogatásában pedig: anyagi erőt.

Felesleges mondanunk, hogy e szellemi tüzhely köré nem anyagi jutalom vonzza a munkás kezeket. S még sem fáradozunk a jutalom kilátása nélkül. A méhészet fejlődése, terjedése és az ügybarátok szaporodásában keressük a jutalmat. És a zászlónk alá csoportosultak sokaságában meg is találtuk azt. Ebben az Önök elismerése nyilatkozik meg, mely legméltóbb jutalma a kitartó munkának és bő forrása a további tevékenységre serkentő lelkesedésnek.

Lapunk büszke arra, hogy ma már Magyarország legelőkelőbb méhészeti íróit rendes munkatársai közé sorozhatja, s így arra az irodalmi niveaura emelkedhetett, a melyen betölti hivatását. De egyszersmind készségesen rójuk le a hála adóját az újév küszöbén úgy a t. munkatársak, mint azokkal

szemben, kik élő szóval hirdették az ígét s hiveket szerezve tettek szolgálatot a neemes ügynek.

Egyesületi életünk fejlődésében az eddigi arányok biztatók és a legszebb reményekre jogositók. Csak az ügy érdekében emelünk szót, ha t. tagjaink és az ügybarátok további támogatását kérjük.

Részünkről ígérjük, hogy jövőre is hű szószólói leszünk a méhészeti érdekeknek s főtörekvésünk lesz, hogy az ígéreteknek minden irányban eleget tegyünk.

Boldog újévet!

A szerkesztő.

Az anyanevelés előnyei és módjai.

Felige: Okszerűleg gazdálkodjunk.

Pályamunka.

Az anyanevelés a modern méhészetnek egyik kiegészítő eszköze. A modern méhész által üzendő anyanevelés alatt a méhek életében nem azon természetes rendet értjük, melyet a méh a méhész minden mesterkéltnél hozzájárulása nélkül követ az anyaméh létrehozásában. Ez a méhész számításain alapuló, mesterséges méhtenyésztéssel járó egyik kellék, mely a méhek természetes életéből indul ugyan ki, de már a méhek munkálkodását saját céljainak megfelelőleg akarja idomítani, irányítani.

A méhészet által nyerhető anyagi hasznok kivételében ma már két utat követnek: a rajoztató és mézeltető rendszerét. Mindkettőnek célja ugyanaz: a méhészeti termények nyérése. Míg a rajoztató rendszert úzók a vidékenként erősen nyilvánuló rajoztató rendszer szerint vélik a több méz- és viaszhozam elérhetését, tehát természetes méhtörzsük szaporításával: a mézeltető rendszert úzók már a rajzási törekvések elnyomásával, az összetartott, nagy népség által hiszik elérhetőnek a nagyobb sikert. Vidékenként mindeniknek meg van a maga jogosultsága.

Középen áll azon méhészeti rendszer, mely mind a kettőt szem előtt tartva, kiváló szakavatottsággal, éles belátással tudja egyeztetni mindkét rendszert, a szerint előnyösebben egyiket a

másik felett, a mint az évad magával hozza, vagy általánosan a vidék sajátosága engedi. Ezen utóbbi rendszerrel az okszerű méhészt a rajoztató rendszer igénye szerint is, nem természetes, hanem műrajoztatást folytat, azaz a rajzandó családokból műrajokat készít.

Az anyanevelés szüksége a szerint nyilvánul, a mint az említett 3 méhészeti rendszer közül valamelyiket kiválólág űzzük.

A természetes rajoztató rendszernél a mesterséges anyanevelés egészen felesleges munka. A természetes rajoztató rendszerrel a méhek magok végzik évenként az anyanevelést, minden hozzájárulásunk nélkül, a rajzással multhatlanuljáró szükségből. Itt a méhek maguk szaporítják és a beállott szükség szerint ujtják anyjukat a legalkalmasabb időben. Az esetleges anyaveszteségek beállhatnak ugyan itt is, mint minden rendszernél, de azért az anyaneveléseket éppen ezen rendszer teszi fölöslegessé.

A rajoztató rendszert nem azért űzi egyetlen méhészt is, hogy méheit a végtelenségig szaporítsa, hanem csak a többlet által nyerhető mézért. Magtörzseinek mennyiségében ép úgy megállapodik egy bizonyos számnál, mint a mézeltető rendszert űző; azaz a rajok általi szaporulatot az anyatörzsekre redukálva vissza, nyeri a méz- és viasztermékeket.

Ha a rajzási időszak alatt következik be az anyátlanság és az anyátlanodott család mind népben, mind vagyonban elég erős, a rajoztató rendszer kívánalma szerint megérdemli, hogy mint önálló család fentartassék, azon időben egyszerűleg anyát növeltetünk saját nyílt fiasításából, vagy ha nincs, másból veszünk fiasítást, anyabölcsőt, vagy éppen utórajokból kifogott anyát adunk hozzájuk, vagy az utórajok oly szakadékával egyesítjük, melynél anya van. A fedetlen fiasítás nélküli, anyátlan család terméketlen anyát is szívesen fogad. — A rajoztató rendszert űző nyáron át anyát mindig bőven kap.

Ha a meganyátlanodott család annyira gyenge mind népben, mind vagyonban, hogy az idő előhaladottsága miatt is, nem érdemli meg a külön megtartást, egyszerűleg termékeny anyás családhoz adja és semmi nagyobb veszteség, mint ha külön megtarthatta volna — sőt a több munkás együtt többre megy — mert nála ugy sem a családok száma, hanem a terménybeli nyereség az irányadó. Ha valamely méhcsalád a rajzási időszakon túl anyát-

lanodik meg, szintén azt teszi, vagy átadja másához, vagy az anyás családot hozzá. Ha az anyátlanodások ősz folyamán történnek, önként következnek, hogy az ilyet úgy tekinti, mint telverendő családot; vagyonától megfosztva, a magcsaládokhoz adja. Tél és tavasz folytán történhet anyátlanodásokról úgy gondoskodik, hogy az ősz folytán felvert fiatal anyás családokból magtörzseihez számítva legalább 6% anyanevelőket készít, úgy, a mint alább el lesz mondva. Egyáltalán a külön anyanevelés a természetes rajoztató rendszer természetéből kifolyólag teljesen felesleges.

Ha a méhészt, vidéke viszonyához mérve, egyoldalulag a mézeltetési rendszert űzi, okvetetlen reá van utalva a mesterséges anyanevelésre, mert különben méhtörzseinek anyái kivénülnek, s meglehet, hogy anyaujtásra éppen alkalmatlan időben hálnak el, a mi rendre a törzsek elpusztulását vonná maga után. Itt a méhészt egy bizonyos számú méhtörzsnél megállapodva, ezeknek számát folyton fentartva, mindig csak mézeltetésre irányítja méhei munkásságát. Az ily törzsekben az anyanevelés és ily utoni ujtás a mézhhozam és a törzs további erőfentartására hátrányos; külön anyanevelést kell űzni, hogy a méhtörzsek a mézeltetési rendszer teljes sikeréhez mindig erőteljes anyákkal birjanak. Mert megjegyzem: a mézeltető rendszer teljes sikere, még inkább a kiváló fiatal anyáktól tételeztetik fel, mint a rajoztató rendszeré. Hogy a mézeltető rendszer ugyanazon vidéken is érdemleges előnyben lehessen a rajoztató felett, csak nagynépű családokkal érhető el, — t. i. a leendő rajnépség visszatartásával az anyatörzshöz, a nélkül, hogy ezek rajzásra gondolnának; ugyde a rajzási szándék, lehető nagy népességgel, csak kitűnő petézésű, 1–2 éves anyákkal kerülhető el. Mentől gyengébb petézésű az anya és idősebb: annál kevesebb néppel már rajzásra törekszik. Ez tagadhatlan. A rajoztató rendszerre sem előnyös a vén és gyenge fejlődésű anya, de már a két rendszernél összehasonlításnál tagadhatlanul ott több sikerrel tűrhető. A vén anya még elhalása évében is rajt ad és kedvező időjárással a rajoztató rendszernek megfelelő sikerrel, vagyonban. A mézeltető rendszernél éppen kevés néppel rajzásra törekvésénél fogva húz keresztet mézeltető törekvésünkre és kielégítő sikerére.

Azon 3-iknak említett méhészteti rendszer, mely a rajoztatót egyezteteti a mézeltető rendszerrel, vagy mint a méhészteti saisonok

magukkal hozzák, hol az egyiket, hol a másikat úzik előnyösen, a rendszeres anyanevelés el is maradhat, de előnyösen használható fel. A mely évben a rajzás elmarad, az anyák felujítása szükséges az anyanevelések utján, de műrajok készítésénél kiváló előnyös, ha már kész termékeny anyákkal rendelkezünk.

Az anyaneveléseket a szerint intézzük, a mint műrajkészítésekhez, vagy pedig anyaujitásokhoz szükségesek. Az anyaujitások szempontjából a rajzási vagyis mézelési időszak bekövetkeztével egész nyár folytán nevelhetjük az anyákat; műrajkészítési szempontból tavaszi időszakban oly korán, a mely korán csak eszközölhető és kilátás lehet megtermékenyülésre. E végre kiválasztjuk méhtörzseink közül a legerőteljesebb és legjobb fajnak bizonyultat, de mindenesetre azt, melyikről feltételezzük, hogy hamarabb készül rajzásra. Fennebb már némileg érintettem: a fiatal 1 éves anyák csak tulnagy népességgel rajoznak, erre pedig a tavaszi nagymérvű népvészteségért későbbre vergődnek, mint ugyancsak jó petézésű, de már 2—3 éves anyák a nekik megfelelő népességre; t. i. az ilyen már kevesebb néppel is rajzik és kevesebb néppel fog here-szaporitáshoz és anyaneveléshez. Ki figyelemmel kísérte a méhek életét, az tagadni nem tudja ezen állításom valóságát. Az anyaneveléshez tehát elég gazdag és népes, de 2—3 éves anyákkal bíró családot szemelünk ki. Ezek az anyaneveléshez mulhatlanul szükséges heréket kevesebb munkással és hamarabb állítják ki, mint az 1 éves anyák, ezzel kapcsolatosan hamarabb kezdik a rajzáshoz szükséges anyákat nevelni. A természetes uton nevelt teljes fejlettségű anyanevelésnek előfeltétele mindig a herenevelés, de erre az anyák termékenyülése végett szükség is van. Hogy az ily anyával szemben mégis nagy népü család jöhessen létre: mielőtt a rajzási időszak bekövetkeznék, más családoktól elszedett érett fiasítással eszközöljük. De bármilyen nagy népü a család, ha még a mézelési időszak be nem következett, rajzásra nem készül. Ezt mesterséges uton vagyis speculativ etetéssel érjük el. Ez már több helyt le volt írva a méhészeti szakmunkákban, de a Zágoni (Álbu) »Méhészeti Kalauz«-ában elég jól. A méhcsaládot a mesterséges etetéssel folyton csaldóságban tartjuk, minek következése lesz a rajzásra készülés. A speculativ etetést, ha már egyszer megkezdettük, nem szabad félbehagynunk, míg a szabad természetben is meg nem kezdődik a mézelés.

Ezen etetéssel sem szabad a tulságba menni. Ugy kell intézni, hogy rajzásra készen létük a mézelési időszak beköszöntésére essék. Ha a speculativ etetést bármily nagy népességgel és gazdag belvagyonnal is a mézelési időszak előtt félbeszakítottuk, leölik és kihányják már készen levő heréiket, és anyabölcsőiket elrontják. Ha pedig megszakítatlan speculativ etetéssel a mézelési időszak előtt már rajzásra készen vannak, annyira, hogy az anyanevelőket megkészíthetjük az alábbirt módon, úgy igen sokba kerül a megosztott családok fentartása, de rendszeren a mézelési időszak előtt az időjárás is zord, a mikor az új anyák termékenyülése bizonytalan. Általában úgy kell intézni a dolgot, hogy az új anyák eléjött a vidékenként beköszöntő mézelési időszakra essék, a mikor a méhcsaládok általánosan nekifognak a rajzási előkészületeknek. A helyi viszonyok ily szempontbóli megítélése nem az én feladatam, erre az illető méhészt van hivatva, hónapot és napot a papíron megjelölni nem lehet.

Mikor az anyanevelésre kiválasztott család speculativ etetéssel oda jutott, hogy anyabölcsőket emelt és azokat leendő anyapetéekkel, részben már fiasítással ellátta, betedelezésük előtt anyanevelőkre osztja. Az anyanevelőkre osztás a következőképp történik: Az e végre készített 5—10 keretes ládikókba a röpnyilás felől egy kevésbé mézes és méhkenyeres (nagyobb részben üres) keretlépet helyez, utánna jön egy fiasításos (lehetőlg érett), azután 3-diknak egy olyan, a melyen az anyának jelölt bölcső van, már fiasítással, vagy legalább petével, 4-diknek ismét egy fiasításos, végre egy mézes keret. Ez utóbbi nem szükség, hogy egész mézzel telt legyen. Lehet részben üres vagy fiasításos is. Mindenikhez annyi méhet seprünk, hogy a kereteket teljesen fedjék. Ezen eljárás szerint annyi anyanevelőt készítünk, a mennyi a fennebb előkészített családból telik, vagy a mennyire szükségünk van. A vén anyát egy keret fiasítással s kevés mézzel, saját kaptárában ugyanazon helyen visszahagyjuk. Ha rendelkezünk üres lépekkel, egyelőre 10 kerettel ellátjuk, később bővítjük; ha nincs ilyen, lépkezdéses kereteket adunk be és építtetünk vele. Az ilyen családdal építtetni azért nem jó, mert igen sok herelépet épít és a heresejteket ugyanazon kereten a dolgozókkal egy folyamban építi, sok kereten. Ezen anyakasba az anyanevelőkhöz beosztott népből sok visszatér és a

kaptárt teljesen benépesítik, s mint jó karban levő munkások, nagy erővel dolgoznak. Ezen család egy legkorábbi első rajnak számítható. Ha pedig a többi családotól elszedett fiasítással 6—10 keretig felségéljük, bátran számíthatjuk azévi rajzó, vagy mézelő családaink közé.

Anyanevelésre kiválasztott családot még a következőkép is feloszthatjuk anyanevelőkre: Midőn odajutott, hogy korábbi fiasításos anyabölcsőt már fedné be, kikeressük az anyát és azon kerettel, a melyen megtaláltuk, áthelyezzük egy más, üres kaptárba a kereten ülő méhekkel együtt, természetes, a költőür felső sorába 2-iknak; a kaptárt ellátjuk üres lépü keretekkel vagy fiasításossal, éppen úgy, a mint fennebb már leírva volt; az előbbi kaptárból új helyre helyezzük, emezt a régi helyére; a kijáró méhek mind visszatérnek régi helyükre és a vén anyás kis családot csakhamar benépesítik. Emez lesz egy első múraj, vagy ha fiasítással annyira felségeltük, rajzó vagy mézelő család, az elmozdított lesz továbbra is anyanevelő család. Ugy is eljárhatunk, hogy az összes fiasításos keretet kiszedjük az anyakaptárból és másba helyezzük azon keret kivételével, melyen az anya ül. Az a fődolog, hogy az üres keretekkel felszerelt anyás kaptár a régi helyen legyen, a hová a kijáró méhek térnek vissza, — és az anyákat nevelő új helyen. Ezzel el lesz érve az, hogy az anyákat együttes erővel összetartott nagyobb meleggel és aránylag kevesebb munkával jobban, tökéletesebben növelik. Az elkülönítéstől számítva 8 napra felosztjuk anyanevelőkre, úgy, a mint fennebb el volt mondva, annyi különbséggel, hogy egy anyanevelő ugyanazon helyen marad és a beosztáskor kevesebb néppel, mint a többi, mert már ott is a kijáróvá vált méhek visszatérnek azon helyre és népesíteni fogják.

Az anyás családnál herefiasításos lépet visszahagyni nem szabad; de még üresek sem helyezendők oda. A herefiasításos lépet mind az anyanevelőhöz osztjuk be, mert reájuk nézve jelenlétük szükséges és biztató, míg az anyás családnál leölnék és kihányának. Az anyanevelők első lépsejtjeibe víz öntendő, a kijárók hiányában a fiasítás táplálására szükségessé váló italért. Azon eset, hogy egy vagy több kereten is több anyabölcső van, az anyanevelőkre semmi hátránnyal nincsen. Az ilyen kis családú anyanevelők nem rajznak, bármennyi anyabölcső legyen is. Az anyák közül a legkorábbi

marad meg, a többit elpusztítják minden hozzájárulásunk nélkül. Az így nevelt anyák közül pedig a legelső ép oly tökéletes, mint az utánna következők, egész a pótanyabölcsőkéig. Már több helyen hangoztatott azon eljárást, hogy a méhész válaszszon ki egy előtte szép fejlődésének látszó anyabölcsőt és a többieket elpusztítsa, az anyanevelőknél nem helyeselhetem. Eljárása lehet, hogy hátrányosan üt ki, mert azon meghagyott egyetlen anyabölcsőt a vele járással, a ki s betevéssel, véletlenül, ő maga megsértheti, elpusztítja, vagy történetesen fejlődésében éppen az lesz hibás, nyomorék, vagy éppen elhalhat, mielőtt előjön, akkor vége hosszú idejű fáradságunk sikerének, míg több anyabölcső meghagyásával kevésbé következhetnek be az ilyen eshetőségek.

Az anyanevelők nemcsak az anyanevelésre előkészített családból készíthetők, hanem a népes, sok fiasítással bíró méhcsalád bármelyikéből, vagy összeszedve mindenikből. Az anyanevelő négy, vagy esetleg több keretjét kiállítjuk a népes családokból összeszedetett fiasításos és mézes keretekből a rajta ülő méhekkel együtt; a lehetőleg érett fiasítással középre teszszük az anyanevelésre szánt család anyabölcsős lépét, szintén a rajta ülő néppel. Megjegyzendő, hogy 24—48 órával hamarabb állítjuk ki az összeszedetett, vagy más családokból szerkesztett anyanevelőt, mint a hogy hozzáadnók az anyabölcsős keretet. Ezt azért szükséges így tenni, mert a rajzásra vagy anyanevelésre nem készülő családok népei, míg anyátlanságuk tudatára jutnának, első zavarukban az idegen anyabölcsőket lerontanák és később a maguk fedetlen fiasításából pótanyabölcsők segítségével nevelnének új anyákat. Ez pedig nemcsak késedelménél fogva lenne hátrányos, de az anyajóságára is, mert az ilyen anyanevelés többnyire rövid életű, korcs fejlődésű anyákat eredményez; a mi az okszerű méhészetnek teljességgel nem felel meg.

Az utóbb elmondott anyanevelők készítése szerint elégséges, ha az anyanevelők kereteibe a mondott helyen 1—2 anyabölcsőt ékelünk be csupán, nem pedig egész keretet helyezünk az előkészített családból. E szerint is ép oly jó anyák kerülnek ki, mint a fennebbi eljárás szerint.

Több családból összeszedetett anyanevelők, ha pete és fiasítás van, pótanyabölcsőket mindenképp állítanak, csakhogy ezek

teljes kifejlődésre nem juthatnak, míg a betett keret vagy beékelt rendes uton nevelt anya előjön; így a koresfejlődésű anyáktól nem tarthatunk, mert az ily kis családoknál a legelőször előjött anya a többieket bölcsőjükben, a munkásokkal egyetértőleg, elpusztítja.

A fennebbi módok szerint készült anyanevelőket elhelyezi az ember tetszés szerinti helyekre, de legtanácsosabb azon helyekre, hová a műrajokat szándékszik készíteni. További teendője, hogy figyelemmel kísérje az anyák megtermékenyülését. Ha ez megtörtént, kész a kis család a műrajok készítéséhez.

Az ily utoni anyanevelés célja, hogy a rajzási időszak beköszöntével termékeny fiatal anyákkal készítsük műrajainkat. Kiváló előnye, hogy a maga idejében alkalmat ad, hogy a legkitünőbbnek bizonyult méhfajból szaporíthassuk összes méhtörzseinket s megakadályozzuk a rosszabb fajok szaporulatát. Szép műrajaink nincsenek kitéve a meganyátlanodás annyi eshetőségének és ez által tönkre menésüknek, mint az anya nélkül készített műrajok. Munkájok folyamában nincsenek megakadályozva az anyanevelés késedelmeztető veszélyével, népcseréi fejlődésükben. A raj megkészítésével, mint kész anyás családok, azonnal teljes erővel fognak a munkához; munkájokban meg van a bizalom, munkakedv azonnal, mely az anyanevelő családoknál kevésbé nyilvánul. Igen sok szép dolgozósejtű lépet építtethetünk az ily fiatal-anyás családdal, míg az anyát nevelő műraj semlyent sem épít, vagy ha valami keveset épít is, az csak hereépitmény. Az ily anyákkal akkor készítjük műrajainkat, a mikor akarjuk. Sem a rajzásra kedvező időre, sem méheink rajzó önkényére nem kell várnunk. Nem kell várnunk, míg egyes családok anyát nevelnek s önként rajzanak. Ha léppel rendelkezünk felszerelésükhöz, úgy tekinthetjük, mint kész mézelő családokat, de mézeltetési szándéokra még előnyösebbek, mint régi méhtörzseink, mert azévi rajzásuktól nem kell tartanunk. Az ritka eset, hogy azévi anyával rajt adjon a család, bármily népes és gazdag; de az már gyakori eset, hogy azon család, melyből műrajt készítettünk anyja visszahagyásával, még az évben rajzik, még kiépítetlen lakásból is; s még úgy is, ha vele készítjük a műrajt.

A műrajkészítési módozatok, az ide vonatkozó szakmunkákban már többször, több oldalulag el voltak mondva s minthogy

szorosan nem tartozik az anyanevelés keretébe, hagyom ez alkalommal.

Ha a mézeltetési rendszerre vonatkozólag anyaujítás szempontjából neveltetünk anyákat, ezeket már nem kora tavaszon, hanem a rajzási vagy a mézelési időszak alatt, a nyár folytán eszközöljük. Ezen szempontból tehát itt a speculativ etetés elmarad. Kiválasztjuk mézelési szempontból a legjobb fajnak ítélt anyatörzset, rajzási szándékában nem hogy gátolnók, de sőt elősegítjük, t. i. 16--18 kereten túl a költőürt nem nagyítjuk, a mézürbe nem bocsátjuk. Tulmélési időszakban a mézes kereteket, mézcsaládoktól elszedett fiasításos keretekkel helyettesítjük, vagy ha ez nem lehető, inkább üres lépü kereteket adunk be helyettük, hogy a fiasítás kis térre ne szoruljon s ez által a népség apadjon. De nehogy tévedésben legyen valaki s azt higgye, hogy ily esetben a mézürt megnyithatja, hogy legyen hely a fiasításnak is, méznek is: a nagy tér éppen bő mézelési időszakban nem vezet rajzásra. — Ezen elmondott eljárással rajzásra készül, ha kedvező az időjárás, azaz anyákat nevel. Mikor rajzásra készen van, a további eljárás, anyanevelőkre osztás, ugyanaz, a mi fennebb el volt mondva.

A készített anyanevelőkből mézelő családaink anyáinak megcserélését, egész őszig, akkor végezzük, mikor a szükség kívánja, mikor az anyák gyengülését látjuk. Hogy évenként következetesen cserélhessük ki az anyákat, ismernünk kell gyengülésük jeleit, tudnunk kell idősségüket. Az anyák megcserélése körüli eljárás ismét nem tartozik feladatomban keretébe.

Anyanevelőket, szintugy anyanevelő műrajokat készítenek sokan nem önként rajzásra készült vagy mesterségesen rajzó állapotba hozott családokból, t. i. olyanokból, a melyeknek fiasítással vagy bölcsőkkel ellátott anyabölcsői vannak, hanem csak dolgozó peték és fiasításos keretekkel. Én ezt nem tartom jónak és nem helyeslem. Az ily anyanevelők pótanyabölcsők segítségével pete- és nyílt fiasításból nevelik anyjukat. A pete felett emelt pót-anyabölcsők ellen nem lenne semmi kifogásom, ha magukra állanának, mert ezekből ép oly tökéletes fejlődésű anyák válnak, mint a rendszeren épített bölcsőkből, de a nyílt fiasítás fölé emeltből satnya, korcs fejlődésű anyák kerülnek ki. Életkoruk első szakában, mint dolgozók étettettek és fejlődtek, ezen dolgozóknak indult álczákat

a megváltoztatott jobb étetés már nem képes alapjokban tökéletesen átidomítani, azaz tökéletes fejlődésre juttatni, satnyán maradnak egyes szervezeti részletükben, minthogy életkoruknál fogva hamarabb jutnak kifejlődésük végső pontjához, mint egyenest a petékből előkészített és nevelt anyák; természetesen a rohamosan anyára törekvő kis családnak az ilyen lesz uralkodója, mint elsőszülött és a bölcsőjükben szendergő jobb fejlődésű anyákat elpusztítja. Itt igazán, mint a legidősebb dolgozó-álczából nevelt anya, a legérdemtelenebb jut trónra. Figyelmes vizsgálódásaim kétségtelenné teszik előttem — habár az ily anyák kezdetben gyors, kitünő petézőknek tünnek is fel — a második évben a más anyákkal szemben észrevehetőleg hanyatlanak petézési képességükben és a család gyengülését vonják maguk után. Az ilyen anyák azok, melyek ha megérik a 3-ik évet — a mi nem is igen szokott történni — női szervezetük tökéletlensége miatt herepetézéssel végzik életüket, mi a figyelmetlen és szakavatatlan méhésznél a család elpusztulását vonja maga után. Satnya fejlődésük maga után vonja a szervezet utján örökölhető ivadék elkorcsulását, satnyulását, különösen ha még ezeknek létrejöttéhez hozzájárulnak az ilyen származású és dolgozó sejtekben nevelt herék, nem is számítva a törpe heréket. Ha ily nemzedekből mindig póttanyabölcsők segítségével nevelnők ivadékról ivadékra az anyákat, végre nem csak nyomorult méhfajt nyernénk, de végpusztulásuk idéztetnék elő. De ez csak a mesterséges méhtenyésztésben, illetőleg anyaneveléssel következnek be, de a méhek természetes életében nem. Ott oly bölcsen gondoskodott a természet, hogy csak a legkitünőbb, legerősebb méhek tarthatják fenn létük folytonosságát. Ott, ha egy családnál póttanyabölcsők segítségével jött létre a satnya fejlődésű anya, a következő ivadéokban már természetes uton nevelt tökéletes fejlődésű anyák tartják fenn és szaporítják az ivadékot, visszatérítve az ősrökhöz. A satnya fejlődésű anya élettogytaig vele élő ivadék rendszeren mint anyátlan család vész el, hacsak a méhész közbe nem lép segítségével; itt tehát a satnya népnek és elsatnyulásának magva szakad egyenes ágon; mert a mint láttuk, a kiágazó rajcsaládok már rendszeren uton nevelt tökéletességben újra gyarapodó anyákkal távoznak vagy marad vissza az anyakas.

A szakavatott méhész a póttanyabölcsők által nevelt anyák

elsatnyulását is meg tudja ugyan gátolni, ha az első 3 nap — az elsőnek befedésétől számítva — befedetteket elpusztítja; az utánuk következők már alapjukban anyáknak neveltettek s mint tökéletes fejlődésű anyák jönnek elő. De ha megvárja, hogy az összes anyabölcsők befedessenek, többé nem válogathatja biztosan a tökéletes fejlődésű anyákat a tökéletlenektől, és az anyabölcsők külsőjéről ítélve, lehet, hogy a legjobbakat pusztítja el és a legsatnyábbat hagyja meg. A külsőről ítélve, sokan azon nézetben vannak és másoknak is ajánlják, hogy a legderekabbnak látszó anyabölcső a legszebb, legjobb fejlettségű anyát takarja, pedig ez is felületes vizsgálódáson alapuló tévedés. A legkisebbeknek látszó anyabölcső is oly nagy, melyben a legderekabba anya is kényelmesen elfér és kifejlődhetik. Az anya jósága és nagysága nem az anyabölcső egyikének a másiktól elütő nagyságában rejlik, hanem az egészséges származás mellett a dajkálásban, születése első percétől jó, alkalmas etetésben. Az anya nagyságának, fejlődésének határa van, s akár milyen nagy is az anyabölcső és külsőleg szép, azt nagyobb mértékben el nem foglalhatja, mint ha a kisebbet, de fejlődésére mindig elég nagyot foglalta volna el. Minthogy a bábbá változott leendő anyának, s úgy minden méhnek a szabad levegőtől elzárásra van szükségük a további fejlődésre, lehet, hogy a tulságos nagy anyaház sok légtartalmáért éppen hátrányos az egészséges fejlődésre.

Az okszerű méhészetnek célja, sem feladata nem lehet a korcs fejlődésű, satnya anyák és ivadékuk szaporítása, így a méhfajok gyengítése, azért az odavezető utnak a lehetőségét is kerülnie kell: anyaneveléseit természetes uton vagy mesterségesen idézve elé, de mindig e végre rendszeren előkészített anyabölcsőkben nevelteti, mint petéből ott kitelelteteket. És a méhfajok erősítésére nem elrejtett zugokban, hibás szűk cellákban, de a legszebb herelepeken nevelteti heréit.

Az anyaneveléssel kapcsolatosan figyelmen kívül nem hagyhatom az anyatelelőket. Az anyanevelő feladata évről-évre nevelni az anyákat a műrajkészítésekhez és a mézeltetési rendszerrel járó anyafelujításokhoz, az anyatelelők feladata, hogy kitünő mag- és mézelőtörzscink minden időben biztosítva legyenek az anyátlanodásokkal szemben. Az anyatelelők főfeladata tehát azon időszakra

terjed, a mikor már, vagy még anyát nem lehet nevelni. A méhészet teljes sikeréhez az anyatelelők ép annyira szükségesek, mint az anyanevelők.

A rajoztató rendszernél az anyatelelőket ősszel készíti az ember, e végre készített 3—5 keretes ládikókban, de legcélszerűbb felső mézürben. A felverendő, vagy összevonandó családokból kiválasztjuk az ugyanazonévi anyákat, 3 keretnél 2 léputczára, 5 keretnél 3 léputczára való néppel bőven, a mézürben vagy a kis ládikókban úgy helyezi a kereteket, hogy a kijárat oldalán legyen egy mézzel és méhkenyérrel bővön telt keret, alól $\frac{1}{3}$ -ad részben üres, a 2-dik $\frac{2}{3}$ -ad részben üres, a 3-dik egészen mézzel telt; 5 kerettel televe: a 2 első keret úgy mint fennebb, a 3-dik olyan, mint a második, a 4—5-dik mézzel teltek legyenek; így ellátva, jól kitelelnék. A telelőül elfoglalt mézürnek szélességében akkora kijárást hagyjunk, a mekkora helyen 2 méh egymás mellett kényelmesen elfér, magasságban legalább 2 cm. legyen az egészséges légcseré miatt. A mézür hátsó részét kitömjük valami melegtartó anyaggal, egy szóval, arra törekszünk, hogy mind a kis ládikókban, mind a mézürben — a népség kicsinységét számításba véve — hidegtől ne szenvedjenek.

Mézeltető rendszerrel a fennebb leirt anyanevelőket teleljük át az előbb irt módon. Természetes, hogy a mely anyanevelőkből felhasználtuk a mézelő családokhoz az anyát, vagy az egész anyanevelő családot, még a nyár vagy korai ősz folytán mást neveltetünk, illetőleg más anyanevelőt készítünk. Az áttelelt kis családú anyákat, ha időközben szükség nem volt rájuk, felhasználhatjuk a műrajkésztésekhez, a mézelő rendszernél a vénülő anyák kicseréléséhez. Az anyatelelőket önmagokból is kinevelhetjük rendes méhcsaládokká a következő nyáron.

Közyülesi meghívó.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet 1895. évi január hó 27-én délután 3 órakor **közyülest** tart a szokott helyen (b.-közép-u. Mikó-palota), melyre az összes tagok meghivatnak.

A gyűlés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó.
2. Főtitkári jelentés az egyesület 1894. évi működéséről.

3. Számadás-vizsgáló bizottság jelentése.
4. 1895. évi költség-előirányzat.
5. Választások.
6. Indítványok.

Az Erdélyrészi Méhész-Egylet választmánya 1894 november 28-án tartott üléséből.

Br. Bánffy Ernő,
elnök.

Wieder József,
főtitkár.

Elpárolgás utján sűrűsödik-e be a méz, vagy maguk a méhek sűritik be azt?

Fontolóra vévén Csiki J. méhésztársunknak a M. K. 1894. évi 10—12. számában, a méz besűritésére vonatkozólag kifejttet elméletét, egyrészt, mert Csiki a dolog könnyebb végét fogva, nem annyira saját elméletének bizonyításával, mint inkább az enyémnek, téves feltevésekből levont következtetések utján való megintgatásával foglalkozik, holott pedig ahhoz, »hogy valamit igazságnak ismerjünk el, bizonyítás volna a fődolog«; — másrészt, mert annak, hogy a méhek maguk sűritenék be a mézet, azokon kívül is, melyeket már e lap 1894. évi 5—6. számában felsoroltam, nem egy tapasztalati bizonyíték mond ellene; Aristotelesre hivatkozva, a ki azt mondja, hogy »a tapasztalásnak nagyobb hitelt kell adnunk, mint az okoskodó észnek, a melynek következései csak ugy emelkedhetnek érvényre, ha a tapasztalásokkal összeegyeznek«:¹ elegendő volna röviden kijelentennem, hogy Csiki érvelései engem meg nem győztek s az erről szóló fejezet marad »A méh és világá«-ban, a mint meg van írva, — vagyis hogy a méz elpárolgás utján sűrűsödik be.

Csiki elmélete azonban megérdemli, hogy vele foglalkozzunk, mert habár a gyakorlatra látszólag semmi különbséget sem tenne is, akár elpárolgás utján sűrűsödnek be a méz, akár maguk a méhek sűritenék be azt, — mégis, nemcsak a ma már nem ignorálható tudományos, physiologiai szempontból illik, hanem abból a tekintetből, hogy merülhetnek fel esetek, a melyekben máskép kellene

¹ De generatione animal. L. III. C 10. Edit Aureliae Allobrogum 1607. 1296. lap.

eljárnunk, ha a méz elpárolgás útján sűrűsödik be, és másként, ha maguk a méhek sűrűtenék be azt, tudnunk is kell a valóságot.

Hogy többet ne mondjak, ha Csiki elmélete állana, úgy a mézkamrában találtató mézet naponta, sőt óránként is elszedhetnénk, a mitől azonban én mindenkit óvok, mert az idő előtt elszedett méz — mint azt igen sokan saját kárukon okulva tapasztalták -- erjedésnek indul.

De hogy a tárgyra térjünk: rövidre vonva a hosszú fonalat, Csiki különösen azért nem hajlandó megengedni, hogy a gyűjtött nektár felesleges víztartalma elpárologhatna, mert a kaptár hőmérséklete mélyen a forrás pontja alatt, legfőlebb 35 C. tokon, vagy ennél nem sokkal magasabban áll és légköre a hő eme fokának megfelelőleg párákkal van telítve, — s ebből vonja le csalhatatlan igazság gyanánt a következtetést, hogy tehát maguknak a méheknek kell a nektárt besűríteniök.

Lássuk első sorban is — a mire a legnagyobb súly van fektetve — vajjon csakugyan lehetetlen-e, hogy a méhek lakásában természetes uton elpárolgás történhessék?

A tudományos vizsgálatok megállapították és Cs. sem vonja kétségbe, hogy már a fagypontra alatt is történik elpárolgás, hogy pedig 35 C. fokon, vagyis a külső hőmérséklet átlagán jóval fölül mily iszonyu mennyiségű víz párologhat el, arról a légköri csapadékok meglepően tanuskodnak; a kaptárak nyári hőmérséklete azonban nem 35 C. a mennyire Cs. teszi, hanem — mint ezt több rendbeli hőmérésekkel egyezőleg,² az általam foganatosítottak is tanusítják — tényleg $+ 29 - 29\frac{1}{2}$ R. = 36·8 C. fok.

Abban tehát, mintha a kaptárak hőmérséklete nem volna elegendő magas arra, hogy ott a szabad víz elpárologhasson, annál kevésbé ismerhetünk fel lehetetlenséget, mert téves az a feltevés is, hogy a levegő mindig temperaturájának megfelelő párákkal volna telítve, következésképp több vizet fel sem vehetne.

² Így Fr. Huber's neue Beobachtungen a. d. B. II. Ausg. Bd. L. 240. lap * alatt. Mussehl Anweisung z. Luft-Bzucht. 115. lap. Gorizzutti Bztg. 867. évf. 225. l. és 869. évf. 109. l. Berlepsch: Die Biene. III. Aufl. 294. l., sőt Hruschka őrnagy a szabadon építkező és tenyésztő családoknál is ennyirek találta azt. Lásd Bztg. 870. évf. 110. lap. — Ha Cs. hőmérője csak 35 C. fokot mutatott, vagy a megfigyelésnél történt valami hiba, (talán a hőmérő a fürthez huzódott méhek csomóján kívül állott, — avagy a leolvasásig lehűlt) vagy a hőmérő volt hibás.

Ha ez állana, úgy nyáron, midőn legmelegebb a levegő, következésképp legtöbb párát is tartalmaz, legnehezebben fogna a nedves föld és minden száradni — holott éppen az ellenkezőt tapasztaljuk — a miből okosan csak az következtethető — a mit különben a hygrometer ingadozásai is tanúsítanak — hogy a levegő nincs párákkal telítve, sőt a szabad légkörben annál kevésbé következhet be ez az állapot, minél magasabban áll a hőmérséklet.

Azt Cs. sem vonja kétségbe, hogy a méhek lakásában állandó hőforrást képeznek a méhek, és csekély ingadozással $+ 28--35$, igazabban $30--37$ C. fokon tartják annak légkörét, hozzátehetjük, hogy nem csak ezt, hanem a lépeket és a bennük elhelyezett mézet is — a melyektől — tehát nem csupán a méhektől — (kivéve talán a nyári napok déli óráit) a behatolt levegő hőmérsékletének néhány fokkal emelkednie kell, és így még abban az esetben is, ha telítve lett volna párákkal: vizet fog rabolni; éjjel pedig, midőn a külső levegő lehül, még nagyobb a különbség; a kaptárba hatolt levegő tehát még több vizet rabol és valószínűleg ebben kell magyarázatát keresnünk annak, hogy gazdag mézelés időszakában különösen éjjel szokott a kaptárok sulya feltűnőbben megapadni.

Igen ám, veti ellen Cs., de a méhek lakásában mások a viszonyok, mint a szabad természetben, mert ott a levegő le van kötve.

Ez igaz, és ez az oka annak, hogy az elpárolgás, a mi szabad levegőn egy pár óra alatt is bekövetkezett volna,³ a kaptárban napokig tart; de hogy a kaptár légköre és a külső levegő között szakadatlan és igen élénk csere van, következésképp a belső levegő nincs egészen lekötve, arról könnyen meggyőződhetünk, ha kezünket elég közel tartjuk a röplő lyukhoz, mert a kifelé nyomuló légáramlatot azon is erősen érezhetjük.

Ez a légforgalom pedig nem a hőkülönbségeken alapszik, mint Csiki képzei, mert ha csak erre hagyatkoznának a méhek, — mint Huber Ferencznek még a múlt század végével tett kísérletei tanúsították⁴ — régen kialudt volna életük.

³ Tudvalevőleg nálunk délelőtt 10—11 óráig legtöbbet gyűjtenek a méhek, Algirban pedig már reggel 8 órakor megakad a gyűjtés, mert a nektár beszárad a virágokban. — ⁴ L. Fr. Huber: Neue Beobachtungen an d. Bienen. II. Ausg. Bd. 2. 175. és 185—186. lap.

De ha a röpülő lyukban érezhető légáramlat mégis az egyensúlyra törekvés folyama volna, annál erősebbnek kellene lennie, minél nagyobb a külső és belső hő között a különbség s ha ez = 0-val, meg kellene szünnie, ha pedig a külső hőmérséklet magasabban áll a belsőnél,⁵ a légáramlatnak is, irányt változtatva, befelé kellene vonulnia. Már pedig a levegő állandóan kifelé áramlik és annál erősebben, minél melegebb a külső levegő, + 34--35 C. foknál, — a midőn a belsővel egyenlő fokon áll, a legerősebb, — ellenkezőleg, annál gyengébb, minél alább száll a külső temperatura, ugyannyira, hogy télen épen nem is érezhető.

Tessék ezeket a különbségek alapján megmagyarázni, — ellenben igen könnyen érthetők, ha azon az alapon magyarázzuk, hogy a méhek a szükséghez képest maguk szellőztetik lakásaikat, eltávolítván az élet fentartására alkalmatlan és párakkal is telített levegőt, a miben már az értelmesebb méhészek közül — talán csak Csiki kivételével — alig kételkedik valaki.

Ha pedig a méhek szellőztetik lakásaikat, ugy a felesleges viz állandó elpárolgásának nemcsak hogy semmi sem áll utjában, hanem okvetetlenül be is kell következnie.

Ismerve Csiki helyes gondolkozását, nem csinálók belőle titkot, hogy hajlandó volnék azt hinni, hogy ő is csak azért vonja kétségbe a szellőztetést, mert belátta, hogy ha ezt megengedi, egész elméletét el kell ejtenie.

No de mindegy, vegyük komolyan, a mit mond, tehát azt is, hogy 8—10 méh munkája, melyek a röpülőlyúk előtt rezgetik szárnyaikat, a szellőztetésre elenyésző csekélység volna, — persze, hogy az, de hát ki mondta, hogy ezek szellőztetik a lakást? maga Csiki is azt mondja, hogy ezt a műveletet, ott bent a kaptárban, az egész néptömegnek kellene végeznie.

Miért nem kereste tehát ott a szellőztetőket? Ha a kaptárt kinyitotta volna, ugyan nem az egész néptömeget, de ugy a talajon, valamint a kaptár falain és építményeken is temérdek méhet talál, a melyek hasonlóképen rezgetik szárnyaikat s ezzel oly erős

⁵ Ez is lehetséges, mert a kaptárak belső hőmérséklete csak rendkívüli viszonyok között, nevezetesen rajzás alkalmával, vagy viharokat megelőzőleg emelkedik 37 C. fok fölé, míg az árnyékban függő hőmérő már nálunk is gyakran áll 40 fokon, sőt 45—48 fokra is emelkedik.

hullámzásban tartják a levegőt, hogy azt a kaptár megnyitásánál arczán és kezein is érezhette volna.

Ezek szellőztetik a lakást,⁶ különösen oly időszakban, midőn a méhek gyengén, vagy épen nem röpködnek, mert ha erősen járnak, már a ki- és berepülők is oly hullámzásba hozzák a levegőt, hogy a csere megfelel a szükségletnek; ezért szoktak a szellőzőkődők is különösen dél felé, midőn a méhek járása gyengül, a kaptár elé kivonulni, abból a célból, hogy a belőle kihajtott rossz levegőt gyorsabb elvonulásnak indítsák.

Különben, hogy mit tehet e tekintetben már 8-10 méh is, — pedig annál jóval többet látunk a röplő lyuk előtt elgondolhatja az, a ki tapasztalta, hogy egyetlen méh, mely vállunkon vagy kalapunk karimáján megszállott, meglepően erős szelet bír verni szárnyaival.

A »Méh és Világá«-ban részletesebben van ez elmondva, itt azonban legyen elég; ennyiből is bizonyos, lévén, hogy a méhek csakugyan szellőztetik lakásaikat, a szabad víz elpárolgása tehát még a legmelegebb időben sem szenved fönnakadást, annál kevésbé, mert egyrészt a kaptár falai sem légmentesek, másrészt pedig, mert a behatolt levegő sem halad ám a Csiki által számára kijelölt uton, a fűrtbe huzódott méhek tömegén keresztül, hanem nyiltabb utat keresve, a kaptár falai és építmények között — a merre a méhek ritkábban vannak — vonul fel és így elcsik az a kombináció is, hogy mialatt a méhek tömegén áthalad, telíti magát párákkal, annyira, hogy többet már fel sem vehetne.

A kit ezek meg nem győznek, ám kételkedjek a dologban, nem vitatkozom vele, hanem bírálat alá veszem Csikinek egyéb állításait, a melyek között -- már előre jelezhetem -- van igen sok téves, sőt több olyan, a mely nem felel meg a valóságnak.

Sötér Kálmán.

(Folyt. következik.)

⁶ Kétségtelennek tarthatjuk ezt már abból is, hogy a szárnyaikkal ekként működő méhek első sorban és különösen ott észlelhetők, a hol a szellőztetésre legnagyobb szükség van, nevezetesen, a hol a kaptár tulnépes, melegen áll, vagy a röplőlyuk igen szűk; terjedelmes, szellős kaptárakban, ha nem is népesek, igen ritkán, — a mi azonban e munka célja iránt a leghitelesebb bizonyíték, az, hogy ha a kaptárt megnyitjuk, vagy más uton friss levegőhez jutnak a méhek, a szárnyak játéka csakhamar beszünik és visszavonulnak a méhek.

Méztár lent...!?

Ezen czim alatt hozta nyilvánosságra Dr. Hilbert István ur a M. K. m. évi 7-ik számában keserü tapasztalatait, midőn a N. rendszer szerint berendezett családjaival két éven át kárt vallott.

Távol vagyok Dr. Hilbert István méhészkedő helyétől, nem ismerem vidékének meteorologiai és floristicai viszonyait, azért sokan azt fogják mondani, hogy méhészeti sikerei, illetve sikertelenségei fölött bírálatot nem mondhatok. Pedig mégis: az igazság követeli a N. rendszer mellett való fölszólalást. A méhészet iránti önzetlen lelkesedés, melylyel átvagyok hatva, valahányszor a haladás érdekében sorompóba kell állani, vétette föl velem a tollat jelen alkalommal is.

Ezeket előre bocsátva, azt a kérdést vetem föl: miért vallott kárt a »Méztár lent...!« czimü cikk t. szerzője, a N. rendszer szerint berendezett családjaival? Mielőtt azonban érdemlegesen válaszolnék, engedelmet kérek a következők elmondására: Minden rendszernek gyakorlatilag való kipróbálásánál, hogy annak megkívánható eredménye lehessen, elkerülhetlen: az elvi, fixirozott kiindulási pont, s ez: az eredetinek teljesen megfelelő alaku és berendezésü kaptár. Minden rendszer kipróbálásának ez első és elengedhetlen feltétele. Számos kísérletezőnél évektől fogva hiányzik az az elvi álláspont: »kísérletezésre csak az eredetivel egyező méhlik alkalmaztassék.«

A »Méztár lent...!« czimü cikk t. szerkesztője ezt nem tartotta szem előtt; pedig éppen ez minden rendszer kipróbálásának egyik cardinális pontja. Szerény nézetem szerint: ma, midőn a N. kaptárnak ugy vannak már számos kedvelői, mint az egyletinek; bebizonyítandó nem az, hogy jó, vagy rossz-e a N. kaptár? hanem az: a N. vagy az egyleti kaptár-e a jobb, általában? lehet-e a N. kaptár is ilyen? Ha a »Méztár lent...!« czimü cikk t. szerzője fent kitett alapon tette volna meg kísérletezéseit, lévén ez a gyakorlati használhatóság bizonyítéka, hiszem, hogy ugy t. szerző ur, mint többi küzdő társaink, a kik tagadják a N. kaptár használhatóságát; s állítják, de nem bizonyítják ezt helyes kísérletezés mellett, ezen cardinális pont alapján más, jobb eredményre fognak jutni.

De a tárgyhoz! A »Méztár lent...!« czimü cikk t. szerzője előadja: a N. rendszerre berendezett kilencz család, hogy a

méhek mielőbb leszoruljanak, csak 12 országos méretű kereten ült; az érett fiasításos kereteket sem rakta le időnként. Kísérletezéseinek keserű tapasztalata: az alsó lépek viasztörmelékekkel, mólókkal előbb teltek meg, mint sem mézzel. Hajlandó vagyok hinni, hogy itt a gyenge család volt a t. szerző ur keserű tapasztalatainak a szülő-anya; ha a t. szerző ur nem a N., de az egyleti kaptár alól levő fészében tartja ezen 12 országos kereten ülő családok bármelyikét, a felül levő méztér ott is előbb telt volna meg mólólyal, mintsem mézzel. Általános szabály: »csak akkor bocsássuk a családot a méztárba, midőn a fészek – mindenesetre 12 országos keretnél nagyobb – tömve van bogarakkal«, sőt akkor is, számos esetben, csak bizonyos fogással lehet akár az alsó-, akár a felső méztárt benépesíteni. Szerény véleményem s tapasztalatom szerint, 12 kis keret kevés arra, hogy a méz elrakása mellett a család népsége fejlődjék. Szóval: itt a N.-kaptár kipróbálásával szerzett keserű tapasztalat Achilles-sarka a kaptár elütő berendezése mellett, még a nem helyes kezelésben is rejlett; habár előismerem, hogy az eredmény közt is van vidékenként, még inkább évenként különbség.

A N.-kaptár ellen a méhészek közé, téves kísérletezés alapján jutott szinte téves felfogás, úgy látszik, még sokára fog eloszlni. Hiában hivatkozunk a legnagyobb magyar méhészre, t. Liebner urra, kinél alsó méztár alkalmazása nélkül alig volna lehetséges 500 család rationalis kezelése. Én ma is azt mondom: tartson bár az alól levő méztárról bárki, a mit akar, egyet nem lehet eltagadni, azt t. i., hogy azt hazánk legnagyobb méhészével már sokan igen jól találták. Melyik kaptárt tartja Péter vagy Pál alkalmasabbnak? azt nem szellettetem. Fődolog, hogy méhészkedjünk.

Nem az a szerencsétlenség, hogy helylyel-közzel egyik kaptár diadalt arat a másik fölött; még az sem, hogy sokan a fölött markukba nevetnek, de a szerencsétlenség abban van, hogy a helyes alapot nélkülöző kísérletezés nyilvánosságra bocsátásával megbomlik a szép egyetértés és összhang az érdekelt publicum között.

Ezzel leteszem tollamat. Reméllem, e kevés sor is ledöntött néhány arasznyi válaszfalat. Midőn elismerem dr. Hilbert István ur keserű tapasztalatait, azon kijelentést kockáztatom: ezek nem elegendők oly döntő súlyu bizonyítékokkal szemben, melyeknek én csak szerény recapitulátora vagyok.

Danis János.

Közgyűlési meghívó.

A »Szamosujvári Méhészkör« évi rendes közgyűlését 1895. január 13-án délután 3 órakor a városház tanácstermében tartja meg, melyre a kör összes tagjait tisztelettel meghívja.

Tárgysorozat:

1. Elnöki megnyitó.
2. Titkári jelentés a lefolyt év nevezetesebb eseményeiről.
3. Tisztviselők és a választmány lemondása és újak választása.
4. Pénztárvizsgáló-bizottság az 1894. évi pénztári számadásra vonatkozó jelentése alapján a pénztárnok számadás-kötelezettsége alóli felmentése.
5. A választmány előterjesztése az ezredéves kiállításban való résztvevés és a kölcsönök visszafizetése tárgyában.
6. Az 1895. évi költségelőirányzat megállapítása.
7. Indítványok.

Szamosujvárt, a Méhészkörnek 1894 december 5-én tartott vál. üléséből.

Kovrig Simon s. k.
elnök.

Páll Bogdán s. k.
jegyző.

Méhészkör Losonczon.

Egyesületünk fennállása óta nem volt egyetlen év, mely az extensiv munka tekintetében fényesebb credménynyel záródott volna, mint a mult év.

E fényes sikerben jó része van azoknak a buzgó ügybarátoknak is, a kik közroműködésével sikerült megalakítani Losonczon a „*Losoncz és Vidéke*“ méhészkörét, mely az Erdélyrészi Méhész-Egyletnek ez idő szerint legifjabb, de egyszercsmind egyik legreményteljesebb köre.

Prónay Albert nagybirtokos, ösmert nevü méhészeti író, a méhészet egyik kiválóan lelkes barátja meghívása következtében, egyletünk választmánya *Wieder* József főtitkárt küldte ki m. évi december 8-án tartott alakuló közgyűlésre, a hol a méhészet számos barátja gyült egybe, s a kör, az *Erdélyrészi Méhész-Egylet*hez csatlakozva, megalakult. Elnöknek választatott *Prónay* Albert nagy-

birtokos; titkár *Thaisz* Lajos képezdeci tanár; pénztáros *Kaszner* Ede hittanár.

Elhatározta a kör, hogy mintaméhést állít föl, mihez a szükséges területet az áldozatkészségéről ösmert *Prónay* ajánlotta föl s csakugyan ő, 15 drb méhészeti szakmunkát s négy méhcsaládot ajándékozott a körnek.

A kör 13 taggal alakult meg, de csakhamar 21-re szaporodott a tagok száma.

A kör élén oly egyének állanak, kikben teljes biztosítékot látunk arra nézve, hogy ez a kör is rövid idő alatt megizmosodik és teljesíteni fogja az ott reá váró fontos hivatást.

Kitartást és szerencsét a nemes munkához! (b.)

Mézőkereskedők és mézeskalácsosok jegyzéke.*

Mézőkereskedők.

VII. Olaszország.

Arzignano, Mattes Cielo. Bentivoglio, Angelo Armaroli. Corinaldo, Pietro Battistino. Cerchiara di Calabria, Gaetano Piragine. Carpi, Eugenio Malvasi. Castiglione d'Adda, Francesco Palazzi. Fano, Telemaco Regnoli. Mondaino, Nicola Malvasi. Noto, Luigi Bonfanti, Dominica Bastronuovo, Salvatore Perna. Oleggio, Giuseppe Giamminale, Panceroni Fratelli. Piobesi Torinese, Luigi Borlengo, Michele Ferraro. Pinczolo. Antonio Fornero. Pragelato. Ambrogio P. Bert. Giovanni Guiseppa Bert. Marie Griot. G. B. Lantelme. Francesco Maria Passet. Spaccaforno. Carmelo Guarino. Antonia Liggieri.

VIII. Svajcz

Aubonne, Canton de Vaud, Charles Bretagne. Basel, Lindenmeyer Bucheli, Gerbergasse 53. Näf. J., zum Bienenstock, Schneidergasse 1. Beggingen, Canton Schaffhausen, Hans Blum, Begiggen-Schlatterhof, Canton Schaffhausen, Wanner Aex. Beckenried, Canton Unterwald, Otto Amstadt. Ballens, Canton de Vaud, Marc Borel. Bex, Canton de Vaud, Auguste Cherix. Bremgarten, Canton Argau, Otto Mayerberg. Julius Waldesbühl. Ermatingen, Canton Thurgau, Georg Biel, Otto Santer. Hasle, Canton Luzern, Gebrüder Bamler.

* L. első közleményét a M. K. 1894. évi 10. sz. 281. lapján.

Jouschwyl, Canton St. Gallen, Schtorchenegger N. Gemeinderath. Lochingen, Canton Schaffhausen, Conrad Walter. Marbach, Canton St. Gallen, Robert G. Goldi, August Haiter, Otto Kobelt. Oberutzwyl, Canton St. Gallen, Baldegger Josef Anton. Olten, Canton Solothurn, Niclas Wächter, Th. Frey. Payerne, Canton de Vaud, Louis Matter - Perrin. Rapperswyl, Canton St. Gallen, Peter - Graf. Suhr, Canton Argau, J. R. Pertschi, Jakob Schmid. Thonon, Hatue Sahoie, Josef Caddona. Trimbach - Olten, Canton Solothurn, N. Jecker. Zug z. Rosenberg, Peter Theiler. Zürich, Feller Willinger, Weinplatz 10. Finster im Meierhof A., Münsterergasse 18, Gmur Josef Wwe., Arnoldgasse 22. Günther M. F., Seefeldstrasse 73. R. Hurlemann - Sennhauser J., Universitätsstrasse 9. O. Kübler Jakob, Badenstrasse 164. A. H. Meier Scherd, Schifflande 14. Wernle's Ww., Chr. Augustinergasse 17.

Vegyesek.

Tisztelt tagtársaink közül sokan hátralékban vannak még a múlt, s némelyek az előző évi tagsági díjjal is.

Felkérjük a hátralékosokat, hogy kötelezettségeiknek sziveskedjenek mielőbb eleget tenni. Az egyesületre súlyos anyagi terhek nehezednek, melyeket a tagdíjakból kell fedezni s azok pontatlan fizetése fölötté hátrányos az egyesületre.

Egyben figyelmeztetjük az egy évesnél régibb hátralékosokat, hogy a mennyiben február hóig fizetési kötelezettségöknek eleget nem tesznek, február hótól fogva a „M. Közlöny“ küldését beszüntetjük.

Rendes tagsági díj 2 frt, körli tagsági díj 1 frt.

A tagok lapunkat is kapják a tagsági díjakért.

Kérjük t. tagjainkat és a méhészet barátait, hogy sziveskedjenek lapunkat minél szélesebb körben terjeszteni.

— **A miniszter ajándéka.** A földmívelési miniszter 75 példányt küldött egyesületünknek az Adácsy »Die Bienenzucht in der Nusschale« című füzetéből, a németajku méhészek között leendő szétosztás végett. Egyesületünk nem fog késni a tartalmas és hasznos füzetek szétküldésével.

— **Sötér Kálmán** „Méh és Világa“ című munkájára előfizettek: Neumann Samu F.-Dobos 8 frt (1—2. kötet kötve), dr. Nagy Árpád Löcse 3 frt (1. kötet).

— **Az irodalmi alapra** Jäger Pál tagtársunktól vettünk 1 frtot, mit ezennel nyugtázunk.

— **Dr. Bálint Sándor** »A méh természetrajza« című munkája közlését mindeddig a miatt nem kezdhettük meg, mert az illusztrációhoz szükséges clichék még nem készültek el. A mint a clichék elkészülnek, azonnal megkezdjük a közlést.

— **Az egyesületi sorsolás**, pénztárnokunk betegsége miatt január hóban fog megtartatni.

— **Méhészkör Csikmegyében.** Örömmel adunk hírt, hogy egyesületünknek Csikmegyében is alakult egy méhészköre. A méhészet több tiszteletre méltó lelkes barátjának sikerült egy régi tervet megvalósítani, miért elismerés illeti az érdemes kezdeményezőket. A kör czime: »Alcsik-Kászoni Méhészkör«. Székhelye: Szt.-Márton. A kör elnöke a méhészet egyik kiválóan lelkes barátja: *Márton Ferencz*. Üdvözljük az új kört s annak létrehozásában közreműködött lelkes ügybarátokat. Óhajtjuk, hogy legfényesebb eredmény jutalmazza a nemes munkát!

— **A Csap és Vidéke Méhészköre** ismét számos taggal szaporodott. Az ottani lelkes ügybarátok buzgó fáradozásának köszönjük, hogy a körnek ma már 78 tagja van.

— **Méhészek táncmulatsága a méhészetért.** A szamosújvári méhészkör január 12., 19. és febr. 2-án táncmulatságot rendez a kör javára. A kolozsvári méhészek közül is többen részt fognak venni az egyik táncmulatságban. Szamosújvár közönsége eddig is lelkes pártolója volt a méhészetnek s így semmi kétségünk az iránt, hogy az ideáni estélyek kitünően fognak sikerülni.

— **Kaptár-megrendelés.** Most jó előre figyelmeztetjük t. tagjainkat, hogy a kinek Bodor-kaptárra van szüksége, megrendelését idejekorán tegye meg, hogy az iparüzlet a gyártás mennyiségére nézve tájékozhasssa magát. A megrendelések az érkezés sorrendje szerint teljesíttetnek. Arra is figyelmeztetjük az érdekelteket, hogy *burkolatlan kaptárakat* nem gyártanak többet, abból az okból, mert a megrendelők, a burkolást sok esetben nem végezték szakszerűen s e miatt bekövetkezett elformátlanodás többfelől ez iparüzlet rovására tudatott be. A deszka-burkolat különben is sokkal czélszerűbb s csak 50 krral drágítja a kaptárt, a mennyibe az iparüzletnek *maga az anyag* kerül. Minden kaptárt ellátnak Hanemann-rácsal is, miért az iparüzlet külön 15 krt számít fel. Megrendelést, *egyleti tagok részére* a m.-egylet elnöksége is közvetít.

— *Milyen volt a mézszüret 1894-ben?* A szaklapok értesítése szerint az 1894. évi mézszüret általában a közepesen alóli volt, nemcsak nálunk, hanem más országokban is. Ezért remélhető, hogy tavaszra a mézárak emelkedni fognak.

— *Viasz és méz vegyvizsgálata Ausztriában.* A bécsi gyógyszerész-egylet vegyvizsgálati intézete 1893-ban 12 esetben eszközölt vegyvizsgálatot mézre, mézborra és 6 esetben viaszra. Mézbornál 3 esetben állapították meg a hamisítást, s érdekes, hogy egy esetben, a mint az »Oest.-ung. B. Ztg.« írja, a vizsgált bor, mint »ó Madeira«, egyik nemzetközi kiállításról került az intézetbe, s megállapították, hogy keményítő-cukorral van hamisítva. Hat esetben eszközölt viaszvizsgálatot az intézet s valamennyi vizsgálatnál hamisításra jöttek rá. Egyik hamisított viasz az erdélyi részekből került föl s a hamisító ellen megindított bünvádi eljárás folyamán megtartott házkutatás alkalmával nagy mennyiségű ceresint találtak a viaszhamisító birtokában. Egy esetben *Somlyai* László helybeli kereskedő is eszközöltetett vegyvizsgálatot s a helyi v. v. állomáson constatálták a hamisítást. Kívánatos volna, hogy a viaszkereskedők minden gyanus viaszból küldjenek az állami vegyvizsgálati állomásra. A vizsgálati költséget hamisítás esetében a vétkes fizeti. A naponta sürűbben előforduló hamisítás miatt a magyar viasz kelendősége csökken s így hazafias kötelességet teljesít az, ki a viaszhamisítót feljelenti. Egyletünk minden egyes esetben a közvetítést készségesen teljesíti.

— *Glycoseval hamisított méz.* Köztudatu tény, hogy igen gyakran hamisítják a mézet glycoseval, melyet keményítőből készítenek s rendszeren 1 rész dextrose és 3 rész dextrinből áll. Ha a vizsgálandó mézet goulard vízzel összerázzuk (ecetsavas ólom éleg) a dextrin kicsapódik vastag bőrözet alakjában, míg a tiszta méz semmi változást nem szenved. (»Oest. ung. B. Ztg.)

— *A here haszna.* Weigandt szerint nem épen jelentéktelen szolgálatot tesz a here a méhcsaládnak avval, hogy zajos röpülése és erős zummogásával a fiatal méhek, sőt magának az anyaméhnek is megjelöli az utat s így könnyebben a kaptárba jutnak.

— *Mikor dolgozzunk a méhekkel?* Erre a kérdésre avval felel a »D. B. Fr.«, hogy a *reggeli* munka a legcélszerűbb, mert éjjel kipihenték magukat a méhek, nem oly izgatottak, s a reggeli hü-

vösebb levegő is csillapítólag hat. A *déli* munkát ártalmasnak tartja, mert akkor a nagy meleg miatt izgatottak a méhek és szurnak. Ezen kívül a méhésznek is alkalmatlan a déli melegben dolgozni, főként, ha a méhkasok is szabad ég alatt vannak. Még azt is felhozza a déli munka hátrányául, hogy a viaszépitmény légysága miatt a lépekben is kárt tehet a méhész. Végül az *estéli* munkát is ártalmasnak tartja, nemcsak azért, mert este a kaptár legnépesebb, hanem azért is, mert a fáradtan hazatért munkás méhek egymásba fogódzva, sűrűn lepik el az utcásorokat, a mi a munkát nemcsak megnehezíti, hanem a méheknek is ártalmára van; e mellett a kaptárban is még akkora a hőség, hogy a lépépitményekben is kárt tehet a méhész.

— **A méztisztítás egyik egyszerű módja.** A pergetett, vagy szűrt mézet tegyük kőedénybe, melynek az alján a fenéktől kissé fölebb, kieresztő csap van. Miután az edényt megtöltöttük mézzel, vizfürdőben melegítsük 47 fokig (R.). 24 óra múlva a csapon eresszük ki a mézet. A zavaros rész a csapon alól a fenéken marad, a mi kifoly, az szép tiszta lesz. (»D. B. Ztg.«)

— **Bolond gomba a német méhészeti irodalomban.** Egy érdekes példányt mutat be ebből a »L. B. Ztg.« legutóbbi füzeté, tanácsot osztogatván, hogy mi volna a legbiztosabb (!) eljárás a rablóméhek ellen? A praktikus méhész leviszi a pinczébe a rablott családot, helyébe állít egy, az eltávolítotthoz hasonló üres kaptárt, annak belsejét (jó, hogy nem a külsejét) bekenni mézzel. A fura rablók, a tanácsadó hite szerint, bemennek az üres, de mézzel megédesített hajlékba s mikor a tolvajnépség mind összegyűlt, salétrommal lefüstöli s megerősíti vele a megtámadott családot, melyet *más nap* egész biztosan visszatesz a régi helyére. Minden józan méhész belátja, hogy micsoda veszedelem egy belől mézzel bemázolt üres kasat kitenni a méhesbe, mikor megszűnt a mézelés (mert mézelés idején nincs rablás). De még ennek a veszélynek a belátása mellett is, hogyan képzei az a praktikus méhész, hogy valamennyi rablásnak indult méhet együtt találhat a mézes kaptárban? Hisz egyik megy rakodva, a másik jön üresen! és a melyek egyszer raboltak, azok reátámadnak a családra a következő, vagy az azutáni napon is! Mindezek mellett még jogi szempontból is kérdés fér ehhez az eljáráshoz, mert senkinek sincs joga másnak

a méheket törbe ejteni, még ha raboltak is; mert rablás esetén nem a *rabló*, hanem a *rablott* méh tulajdonosa a hibás, minthogy erőteljes és rendben levő család soha sincs kitéve a rablók támadásának.

— **Kenyeret a méhnek.** Az »Imkerschule«-ban a magas észak egyik praktikus méhész azt ajánlja, hogy ha a fiasítás gyorsítását akarjuk előmozdítani: adjunk a méhcsaládnak, a lépek alá helyezve, egy darab vékonyra vágott, *barna, mézes kenyeret*. A méhek nemcsak a mézet nyalják föl a kenyérről, hanem behordják a sejtekbe a *kenyeret* is, mire a fiasítás rendkívül gyorsan fog szaporodni. A »Schl. B. Ztg.« minden megjegyzés nélkül közli ezt a »biztos eljárást«; részünkről azonban ajánljuk, hogy a méhész óvatos legyen a kísérletezésnél, mert a kenyérré öntött méz, főleg ha bármi kevéssé hígítva van, rendkívül gyorsan indul erjedésnek s vigyázatlan méhész könnyen megmérgezhetheti méheket. A kenyeret illetőleg adós marad a közlő a felelettel, hogy miért kell éppen barna kenyér? holott a lisztetetésnél, a korpás lisztből csak a finomabb részeket hordják el. — Még azt sem tartjuk fölöslegesnek megjegyezni, hogy a kolozsvári piaci savanyu kenyér ellen bizonyára protestálni fognak a méhek, hanem ha éppen kísérletet akar tenni valaki, tegye a maga sültötte kenyérral.

— **Besózott lépek.** Legújabb német találmány. Schultze R. (Dietendorf) hozta forgalomba és biztosra veszi, hogy ha a virágporos üres lépet finoman törött sóval besózzuk, nem romlik meg. Avval adós marad azonban a német kollega, hogy a kiszáradástól mivel óvja meg a virágport a kaptárból kivett lépeken? Ezért, habár a »Leipzigerin« kínálja a besózott lépeket, még a gyöngédebb kezekről is csak óvatosan kell fogadni.

— **Ötven éves lépépítmény!** A »L. B. Ztg.« legutóbbi füzetében ad hirt erről egy méhész, erősítgetvén, hogy az apjától örökölt egyik kasban ötven év óta nem ujitották meg a lépet a méhek, mégis a család erős, méhei élénkek. Ugy hisszük, hogy még élénkebb a közlő fantáziája.

— **A méhek röpkölése.** Marcey tanár kísérletei szerint a méh szárnya egy másodperc alatt 190 mozgást tesz. Landois tanár ellenben a másodpercenkénti szárnymozgást 400-ra teszi, tehát majdnem két annyira, mint Marcey. Utóbbi számítását véve alapul:

percenként 1609 meter utat tehet meg a méh, míg előbbi szerint többet, mint két annyit, tehát óránként 66 kilométert. A tapasztalat azonban azt bizonyítja, hogy 6—8 kilométernél távolabb nem röpül a méh a kaptártól. Egy esetről van említés téve, mint kivételről, t. i. hogy egy szigeten volt méhek a 11¹/₂ kilometer távolságra eső part virágairól hordták a mézet. (»D. B. Fr.«)

— **Beküldetett szerkesztőségünkbe:** „A magyar földművelők naptára.“ Kiadja az Athenaeum Budapesten, ára 30 kr.; a „Néplap naptára“, szerkeszti István gazda, kiadja a Patria irod. vállalat, ára 20 kr. Mindkét naptár tartalmas és csinos, terjesztésre méltók.

— Kaphatók minden könyvkereskedésben.

— **Mivel töltjük a téli estéket?** A vidéki embernek nem csekély gondot okoz, hogy miként töltsse el az annyira unalmas hosszú téli estéket. Jó szolgálatot véltünk tehát olvasóinknak tenni, midőn megkísérleljük ez iránt tanácsot szolgáltatni. — A legcélszerűbb egy jó napilap járatása. Egy ilyen lap míg egyrészt alaposan értesít bennünket minden politikai eseményről, a gazda és iparosnak minden őket érdeklő kérdésben szakszerű tanácsokat ad, és így ismereteiket bővíti, másrészt kitűnő tárczái, válogatott regényei és egyéb szépirodalmi cikkeivel a család minden egyes tagját hasznosan szórakoztatja.

A lap megválasztásánál a következőkre legyünk figyelemmel: a lap legyen jó, legyen a mellett olvasó és a hirlapirodalom terén most már általánosan divó szokás szerint előfizetőinek minél több kedvezményt nyújtson.

Mind ezen kívánalmaknak valamennyi napilap között leginkább a Dr. Fenyvessy Ferencz főszerkesztése alatt álló „Magyar Ujság“ politikai és közgazdasági napilap (Budapest, Gránátos-utca 1. sz.) felel meg.

Ezen lapot a legkitűnőbb erők szerkesztik, összeköttetései minden irányban a legközvetlenebbek és így információi mindenkor a legmegbízhatóbbak. Kitűnő tárczái általános elismerésben részesülnek és egyéb rovatai is irodalmi nívóan állanak. Állandó két regénye pedig mindig kedvező olvasmánya a nagyközönségnek. E mellett kiállításra sem hagy kívánni valót és naponként legalább 16 oldal terjedelemben jelenik meg.

E lap a legolcsóbb politikai napilap, a mennyiben előfizetési ára: egész évre 12 ft, félévre 6 ft, negyedévre 3 ft, és 1 óra 1 ft. E lap nyújtja olvasóinak a legtöbb kedvezményt, a mennyiben:

1.) minden előfizető mindenkor annyi kötet kitűnő regényt kap *ingyen*, a hány óra az előfizetést beküldötte,

2.) ingyen kapja a „Budapesti Látogatók Lapja“ című diszesen illusztrált havi folyóiratot,

3.) minden fél- és egész éves előfizető játszik a „Magyar Ujság“ sorsjegyeire, melyek évi főnyereményei 14 millió koronát képviselnek. A sorsjegyek jegyzékét kívánatra minden előfizető megkapja. Ha ezen lapra előfizetnek, csekély kiadás mellett tömörked kedvezményhez jutnak, s a mellett meglesz oldva a nehéz kérdés is, hogy mivel töltjük el a téli estéket

Szerkesztésért felelős: **Bodor László.**
